

Абай Құнанбайұлы – қазақ халқының рухани айнасы

Қазақ халқының тарихында ойшылдар мен ақындар аз болмағанымен, олардың ішінде ерекше орны бар тұлға – [Абай Құнанбайұлы](#). Ол өз дәуірінің ғана емес, бүгінгі күннің де рухани ұстазы болып саналады. Абайдың шығармаларын оқыған сайын адам тек өлең оқып қана қоймайды, өз ішкі әлеміне үңіледі, өмір туралы терең ойға қалады.

Абай өмір сүрген кезең – қазақ қоғамы үшін күрделі уақыт болды. Ел ішінде надандық, алауыздық, жалқаулық сияқты мәселелер кең тараған еді. Осындай жағдайда Абай халықты оятуға тырысты. Ол сөз арқылы ғана емес, ой арқылы да тәрбиелеуді мақсат етті. Сондықтан оның өлеңдері мен қара сөздері жай көркем шығарма емес, тұтас бір өмірлік мектеп іспетті.

Абайдың басты идеяларының бірі – адамды білімге шақыру. Ол “ғылым таппай мақтанба” деп, білімсіз адамның өмірі толық болмайтынын ашық айтқан. Шынында да, адам қаншалықты білімді болса, соншалықты өмірді дұрыс түсіне алады. Білім – адамның ішкі жарығы сияқты. Ол жарықсыз адам қараңғыда қалғанмен тең.

Сонымен қатар Абай адам бойындағы мінез-құлыққа ерекше мән берген. Ол өтірік, өсек, мақтаншақтық, еріншектік сияқты қасиеттерді қатты сынаған. Бұл қасиеттер адамды төмендетіп, қоғамды артқа тартады деп есептеген. Оның ойынша, әр адам өзін түземей тұрып, қоғамды өзгерту мүмкін емес. “Өзіңді өзің тәрбиеле” деген ой Абай шығармаларында жиі кездеседі.

Абайдың қара сөздері – терең философиялық еңбек. Онда ол өмір, адам, қоғам туралы өз ойларын ашық жеткізеді. Әсіресе, адамның ішкі әлемі туралы айтқан тұстары өте маңызды. Ол адамның жүрегі, ақылы және қайраты қатар дамығанда ғана толық адам болатынын түсіндіреді. Бұл идея бүгінгі заманда да өзектілігін жоғалтқан жоқ.

Абайдың тағы бір ерекше қыры – оның әділет туралы ойлары. Ол әділетсіз қоғамда шынайы даму болмайтынын айтқан. Егер қоғамда әділдік болмаса, білім де, байлық та дұрыс жолға қызмет етпейді. Сондықтан ол әділеттілік пен адамгершілікті ең жоғары құндылықтардың бірі деп санаған.

Қазіргі заманда Абайдың ойлары бұрынғыдан да маңызды болып отыр. Себебі бүгінгі қоғамда да адамгершілік, білім, еңбек сияқты құндылықтар басты орында болуы керек. Технология дамыса да, адамның ішкі мәдениеті төмен болса, қоғам толық дамыды деп айту қиын. Осы тұрғыдан алғанда, Абай бізге тек әдеби мұра емес, өмір сүрудің дұрыс жолын көрсететін рухани бағдаршам.

Менің ойымша, Абайды оқу – міндет қана емес, әр адамның өзін тануы үшін қажет нәрсе. Оның әрбір сөзі адамды ойлануға, өз өмірін қайта қарауға итермелейді. Кейде оның қара сөздерін оқығанда, ол дәл мен туралы айтып тұрғандай әсер қалдырады. Бұл – Абайдың мәңгілігі.

Қорытындылай келе, Абай Құнанбайұлы – қазақ халқының ғана емес, бүкіл адамзаттың рухани байлығы. Оның мұрасы уақыт өткен сайын құнын жоғалтпай, керісінше тереңдей береді. Абайды оқу – өзінді тану, ал өзінді тану – өмірді түсінудің ең алғашқы қадамы.